
Frano Prcela
NOVE SLIKE ZA STARU ISTINU

Prigodno razmišljanje o blagdanu Duhova

Ako postoji liturgijski i ništa manje teološki zapostavljeni blagdan u Crkvi, to je tzv. treći (uz Božić i Uskrs) najveći blagdan, blagdan Duhova. S druge pak strane, ako je neki blagdan nejasan i istodobno prejasan, onda je to bez sumnje opet blagdan Duhova. Međutim, čim se nađem pred izazovom ili zadaćom progovoriti o tome istom Duhu, trećoj Božanskoj osobi, uvijek se zatečem pred sličnom poteškoćom. Što više mislim da sam »naučio« čitajući svetopisamske tekstove i biblijska tumačenja, to se više osjećam »nesigurnim« u svom znanju.

Da je tomu tako ponajviše pridonose pitanja običnih ljudi s tako jednostavnim upitima i iskrenim promišljanjima. Naime, govorimo kako slavimo Duhove – blagdan se zove Duhovi, a već sam taj naziv stvara konfuziju, kažu ti tzv. teološki laici, jer po tome bi značilo da je riječ o više njih, a ne o samo jednom Duhu. Vjerujemo da On nije samo neka energija ili čak neki plural, nego daje Duh osoba, treća Božanska osoba. Kako to onda shvatiti?

Nadalje, mnogi vjernici žele konačno čuti odgovor i objašnjenje također na pomalo kontradiktorno svetopisamsko izvješće o blagdanu Duhova, prema kojemu su tada, pedeset dana nakon Isusova uskrsnuća, apostoli primili Duha Svetoga. To bi značilo da ga prije toga nisu imali ili su ga premalo, odnosno samo djelomično posjedovali?! Jer već na drugome mjestu u Novom zavjetu čitamo da su apostoli i uopće prva Crkva Duha Svetoga primili puno prije, najkasnije na sam prvi Uskrs, a ne pedeset dana poslije. Naime, Ivanovo evanđelje izvještava kako je Isus na večer prvoga dana u tjednu nakon muke i smrti ušao kroz zatvorena vrata i stupio pred apostole, poželio im mir, te

rekao: »Primite Duha Svetoga! Kojima oprostite grijehе, otpušteni su im...« (Iv 20, 23)

Što reći zainteresiranim vjernicima koji stoje zbunjeni pred tekstom opet IZ Ivanova evanđelja, gdje piše kako je Isus rekao učenicima: »Ipak vam istinu velim: vama je bolje da ja odem, jer ako ne odem, Branitelj neće doći k vama. Odem li, poslat ću ga k vama.« (Iv 16, 7) Dakle, Isusovim odlaskom omogućava se dolazak Branitelja, Duha Svetoga. Kako to? Pa, On ga je učenicima već davno »udahnuo«? Čudno, Duh Sveti još nije tu i već jest? Kako to objasniti?

Zapravo, u kojemu vremenu živimo nakon spomenutog Kristova uzašašća na nebo, četrdeset dana nakon prvog Uskrsa? Je li tek Kristovim odlaskom Ocu nastupilo djelovanje Duha Svetoga? Ili je njegov odlazak omogućio samo potpunije djelovanje Duha Svetoga? Znači li to da još i danas živimo u vremenu povlaštena djelovanja Duha Svetoga, do ponovnog Kristova dolaska?

Ništa manje ozbiljno treba shvatiti i radoznale tražitelje teološkog objašnjenja, kad gotovo zabrinuto pitaju: Primamo li Duha Svetoga samo pri sakramentu krizme ili već i pri krštenju? Koja je razlika u primanju Duha Svetoga pri krštenju, a o kakvu je daru riječ pri sakramentu krizme? Zapravo, ljudskom logikom promatrano, u kakvu smo vjerničkom stanju prije krizme, a što se zapravo događa pri tom samom sakramentu? Pitanja i samo pitanja...!

Da, cijenjeni čitatelji, nije nipošto lako čak ni biblijski utemeljeno govoriti o Duhu Svetome! A olaki govor i propovijedanje, ne uzimajući ozbiljno opravdana pitanja pastoralnoga i teološkog objašnjenja naših suvremenika, može se prakticirati – i, na žalost, toga smo svakodnevni svjedoci, odnosno ponekad i žrtve. Po tome Duh Sveti je sve, i više od svega. Međutim, za nas ljude nastaje poteškoća, kad je netko sve, ama baš sve, sve drugo kao da onda (p)ostaje jedva nešto. Tako to sve olako postaje nezanimljivo, jer je jednostavno previše sve. Štoviše, stvara nam frustracije, kao i svaki drugi isključivi superlativ, nedokučivi »super sve«. Njegova veličina ne stvara blizinu nego distancu, te ga u konačnici izbjegavamo i ignoriramo.

Mnogi kršćani stoga danas imaju poteškoća išta započeti s Duhom Svetim. Kako se danas uživjeti u slike o Duhu kao lahoru, vatrenim jezicima ili golubu? Kako danas živjeti u imenu Duha Svetoga? Te slike su stoljećima oblikovale kršćansku svijest, no

unatoč tome mnogim kršćanima danas ne pada ništa na pamet kad je riječ o Duhu Svetome nego jedan veliki upitnik. Znači li to da su se te biblijske slike i simboli istrošili? Znači li to da je kršćanstvo postalo »odraslije«? Trebamo li nove slike za staru istinu? Mislim da trebamo. Kao što neki dječak ne može više čitati priče iz djetinjstva jer ne ushićuju njegovu maštu, pa da bi rastao u svom radoznom traženju, treba nove slike i novi govor.

Slično je i s Radosnom viješću. Činjenica je da su biblijski tekstovi govor u jednom sasvim konkretnom povijesnom trenutku, te nam ih je ne samo prevoditi u svoj osobni život, nego isto tako i u jedan suvremeni, dakle aktualni govor. Ali moramo biti svjesni kako sve naše riječi nisu ništa drugo doli približan i gotovo simboličan govor. Nikada naše riječi ne mogu u potpunosti izraziti neku stvarnost, a još manje stvarnost Božje prisutnosti, pa tako i treće Božanske osobe, Duha Svetoga. Unatoč svim mogućim spoznajama, budući da nismo nikakvi čisti duhovi, ipak neprestano imamo potrebu sve što nam je bitno u našem životu na neki si način predočiti, u razumljivim slikama predstaviti.

No, nije presudno da dobijemo, ljudskim očima promatrano, logične odgovore. Na ispravnom smo putu već s našim iskrenim pitanjima, traženjima objašnjenja i uopće vjerničkog smisla, pa ako tajnu nekih pitanja, pa i onih u ovom razmišljanju navedenih, ne uspijevamo razriješiti. Slično je, primjerice, s darom ljubavi, odnosno pri misteriju uskrsnuća. Predočiti si ih ili ih razumom dokučiti ne možemo, kao i što te tajne i darovi za nas znače. Stoga je umjesto pitanja kako, kada ili tko je Duh Sveti za nas značajnije pitanje: Što djeluje Duh Sveti? Tu nam može pomoći ne samo Sveto pismo nego i mnogi primjeri iz našega života, susreti s ljudima koji ne samo da zrače nečim posebnim, neobjašnjivim, nesebičnim i Božjim, nego to isto, odnosno sebe same nenametljivo i dosljedno ponizno dijele za druge.

Tada, potaknuti i dirnuti takvim iskustvima, možemo ih i na glas izreći, i drugi će taj naš govor vrlo brzo razumjeti: Duh Sveti je nevidljiv i svugdje, sve prožima i nad svime je. Sve lijepo i pozitivno što se u svijetu i pojedincima događa, jest njegovo djelo. On ima više od sedam darova koje nesebično dijeli svim vjernicima, već prema našoj primljivosti branitelj je i životni pomoćnik, snaga i onaj koji nas uvodi u svu istinu. Sve što

se u svijetu istinski govori i čini, od njega je – dolazilo to od protestantskoga, pravoslavnoga, muslimanskoga ili katoličkog vjernika.

Duh Božji nema i sam ne postavlja ikakve granice. On ne traži od nas da ga razumski dokučimo ili da ga što uspješnije verbaliziramo. Svakomu jednako blizak, traži od nas samo otvorenost i slobodan prostor za stolom našega života. Tako već postavljanje pitanja svoje vjere (pa i onakvih na početku ovoga razmišljanja) i uopće traženja razloga i nade svoga bivanja, opravdana su i potrebna vjernička promišljanja. Ona su susreti s Bogom, rekli mi to s Duhom Svetim, po njemu ili u njemu – svejedno je, dar su koji si svakodnevno možemo priuštiti, kako sebi tako i drugima.